

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди Сөвединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 222 (9599) Суббота, сентябрь 21, 1974 чыл

1925 чылда ортос үндөспөстүктөгөн 2 көп.

ПАРТОРГАНИЗАЦИЯЛАРДА ОТЧЕТТАР, СОҢГУЛДАЛАР

Партия эге организацияларының амьдыралына улуг чыгууда болушкун — отчет-соңгулдалыг хуралдар республикада эгелей берген. Партиялык болгаш партияның бригадалар, нех база эге организациялары отчеттуг үедө чоруткан ажылының түнөлдөрүн оларга бүгү таламг хандыр анализтеп чугаалажыр болгаш ээлчегин соругалары тодаралды, айтырар.

Амгы отчеттар болгаш соңгулдалар СЭКП-нің XXIV съездиниң шийтирлерин болгаш тоску беш чылдың толкуну чымын планыг далааларын чедишкенин ботталырлар дээр бүгү уаустун демиселинин, массаның политиктиг болгаш күш-ажылы улуг идеясиниң байдалында эртин турар. Республикада болуп эртин турар отчет-соңгулдалыг хуралдарның онзагай чуулга чыл дээр, партокументилер солушкуну доозуп турар үедө оларын эртин турарында. Ыччанга ол улуг ажылдың түнөлдөрүн хандыр анализтеп, партияны организастыг болгаш политиктиг ажылга чеди алган дуржулаганы быжылган, ажылдарының база коммунисттик идеясин болгаш инциативаны улам албатырының, партияны сагыла-чуруму быжылгаларының талазы-биле хемчеглерни оларга айтар алаар.

Эртен үеңиз дургуунда республиканың партия организастыгы сан талазы-биле өскөн болгаш организастык талазы-биле улам быжыккан. «Алаан-Маадыр», «Саян», «Бүрэн», ССРЭ-нің 50 чымы аттыг совхозларда болгаш Эрэнде «Коммунизмге орук» колхозта база Кызылдың Каа-Хем хомур-дан разрезинде, № 1 АТБ-де, этт комбинатта болгаш өске-дала черлерде партия организастыгы коллективтерде организастык улуг күш болуп, оларда ажыл-ишчилерни күжүн планыг соругалары болгаш социалисттик хузааларыны хузаа бетинде күчүндүрүп мобилизациялап турар.

Чаржип турарларның авыгарында, кжам кезээдээрн хузаа, коммунисттер чоруп турар. Ал партияның область организастыгының бүгү составының 59,5-тен хой хузуу шууу-ла материалдыг бугурулгедө хаара туттуңган. Оларның хой нурууу чарыштыг болгаш чаа, муракчы чулдуң азелекчилери. Ажыл-ишчилерни политиктиг болгаш күш-ажылы көдүрүшкүнуң партияны дуржулаганын база массага коммунисттерниң салдарының күшүңгөн планыг соругалары күчүндүрүп чаагай саадыны чедирип турар.

Отчет-соңгулдалыг хуралдарга коммунисттер бүрүзүңүң ажы-херекке идеясиниң болгаш хузаа-саламаттыгында бугурутуңган организастыгы, куралдарыны ажылдарыны, организастыг болгаш политиктиг ажылга партия эге организастыгының уаурутугунуң болгаш партияны иштинде ажылды дугайында шийтиң партияны чугаалар болуп турар. Оларда «Коммунизмге орук» колхозтун Кузур-Чыраа, сүт-баран фермазында, «Кызыл туу» колхозта туугу бригадалык база ош шаңа «УТКА 25 чымы» совхозтун машина-трактор мастерскаянда партиялыктерге, «Кызыл тарачы» совхозтун Туран сүт-баран фермазында партия эге организастыгына болгаш өске-дала коллективтерге отчет-соңгулдалыг хуралдар ажыл-херекчи байдалга, организастыг белик дейнеге эрткилини.

Хуралдарның киржикчилери организастыг болгаш идеологтук ажылдык база күш-ажылы коллективтерде кижиздигизиниң эң чугула айтырларынче улуг кичээлдерин салганнар. Олар СЭКП-нің XXIV съездиниң болгаш СЭКП ТК-ның декабрь (1973 чыл) Пленумунун шийтирлерин дуртууга болурун, партоорганизастыгының хой нурууу коллектив бүрүзүңүң башкарычы ролун бекиткенин, бугурулгедө херээк партияны саадыны улам күчүндүрүп алыңгы дөдөп турар. Чижээ «Кызыл тарачы» совхозтун Туран сүт-баран фермазында партия эге организастыгы социалисттик хузаалары түсүндүрүп башкарычы ролун бекиткен, коммунисттик кижиздигизинче улуг салгынына киирип турар. Мында коммунисттерниң 90 хузуу материалдыг бугурулгедө хаара туттуңган. Коммунист салгычылар Наталья Иргит, Тамара Матина, Серафима Шырап, Зоя Селиней болгаш өске-дала чарыштыг муруну одурунда чоруп турар. Коллектив сүт саадының болгаш ону күрүңгө саадының планыг чедишкенин күчүңгөн келген.

Өске бир чижек, Овурда «Коммунизмге орук» колхозтун Кузур-Чыраа сүт-баран фермазында партболук ажыл-ишчилери чачык алы, сырыг каттыккан деминг коллектив кылдыр каттыштырганьда мында ажыл-херек база-ла багай элес. Ферма бо чылдың сентябрь 1-ге чедир күрүңгө сүт саады чыл планын 90,4 хуу күчүңгөн алган. Коллектив бо мурун күжү-биле маалга 45 тонна бөдүүн ченин белетккен.

Амгы үедө колхоз ажыл-ишчилерни чедишкенин доозары — көздө партия организастыгының кол сагыны салгы чулу бооп турар. Бо чылды биске агаар-бөдүүнүң таарымы чок берген болганын барымадалаан, партия организастыгы болгаш бүгү коммунисттер маалга быжык чен-сууру тургалары база дүжүт ажалдааны чогур ойнеде доозары дээр доктаамал салгы сазып турар. Ыччанга бо айтырлар отчет-соңгулдалыг хуралдарның киржикчилериниң күчүңгөйлигин толуге тургустунар апар.

Оң-биле чергелестир идеологтук ажылды, ону амьдырал-биле сырыг холбаштарының база бо чугула ажылды «Белоруссияның партия организастыгында идеология кадрлары шийли апар болгаш кижиздир талазы-биле ажылдык дугайында» СЭКП ТК-ның чоокта чаа хузаал алган доктаамал дүшүрт чорударыне, он ортузуна политиктиг кижиздигизинче ажылының ажылы болгаш идеялик дененин доктаамал белдиреринче улуг күчүңгөн садыр херек. Партияга хузаал алышкынын, профессионерлерне, комсомолга болгаш өске-дала хой-иштин организастыгында партияны дуртууганын, ажал-агый, культуру тургузушкунуң соругаларын шийтирээринче, чоңуну коммунисттик кижиздигизинче оларның ролун улам белдирерин дугайында айтыр отчет-соңгулдалыг хуралдарга чугула черин элээр турар.

Отчеттар болгаш соңгулдалар партболуктерин болгаш партия эге организастыгының амьдыралына эң чугула болушкун. Олар болгаш партияны массаларын таламында соңгулдалыг органдарның ажылы хандарының бир чугула хевчир болгаш оларга коммунисттер бүрүзүңүң шийтиги шыгала болгаш шөлдө болуру чугаажок.

СЭКП Кызыл хоорому база райкомнар улуг туугаарда, бугурулгедө болгаш ажыл-агыйларда партокомнар отчет-соңгулдалыг хуралдарыны эртин турар байдалы хун бүрү контролдан, ол дугайында ханы салгылары кылмы журулут. Оң-биле кады хуралдар идея-политиктиг база организастык белик дейнеге, калаак шүгүмчүлөдүн болгаш бот-шүгүмчүлөдүн байкалында эртен турар дээр оларны белеткенин, алаа коммунисттерниң идеясин кижиздигизин дугайында доктаамал салгы салыры эргежок чугула.

Отчет-соңгулдалыг хуралдарга хузаал алган шийтирлеринин база оларга коммунисттерниң кылган шүгүмчүлөдөрүн болгаш саналдары амьдыралыг ботталдырының талазы-биле тускай хемчеглерни хуралдарның соонда дораан ажалда кылгаш, оң күчүңгөдө дээштин кылдыр организастап эгелээр херек.

СЭКП ОБКОМУНДА, ТЫВА АССР-НИН МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНДЕ, ОБЛПРОФЧӨВҮЛЕЛДЕ БОЛГАШ ВЛКСМ ОБКОМУНДА

ТУК-БАЗА КАТАП БАЙ-ТАЙГАЖЫЛАРДА!

СЭКП обкомунун бюрозу, республиканың Министрлер Чөвүлели, облпрофчөвүлел болгаш ВЛКСМ обкомунун районунун база ажыл-агыйларның мал чемнери белеткээриниң талазы-биле социалисттик чарыжының сентябрьның бирги чартыгында түнөлдөрүн чугаалажыр көргөн, сентябрьның 16-га чедир республикада 71,7 муң тонна сизен, 3975 тонна сенаж белеткенин, 44 муң тонна синаж салган, ол дээрке планарының туу-туунаа 52,8, 22,7 болгаш 11,3 хуу күчүңгөдө ол боуп дээр күчүңгөн алган доктаамал айтып турар.

Бай-Тайга болгаш Чоюн-Хемчик райондарының ажыл-ишчилери мал чемни белеткээриниң ажылына эң дээр чедишкенин боттоткон, сизен белеткээриниң планарыны туу-туунаа 83,9 болгаш 73 хуу күчүңгөдө, Ийн үедө дургуунда белеткээриниң сизенин пемешени: Бай-Тайга районга — 21,6 болгаш Чоюн-Хемчикке 12 хуу болган.

Бий-Хем районунун ажыл-агыйлары синаж болгаш сенаж белеткеп салыры элээр шапкын темп-биле кылды, оларны белеткээриниң планарыны туу-туунаа 30,9 болгаш 42,2 хуу күчүңгөдө.

Мал ажылында чен-суурун тургузар талазы-биле ажыл-агыйлардан «Бай-Тал» совхоз эң дээр чедишкенин боттоткон, мал чемнерин белеткээриниң 29,1 хуу күчүңгөдө болгаш сизен белеткээриниң планын долузу-биле күчүңгөдө. Совхоз белеткээриниң сизенин 95 хуууун фермазында болгаш мал кыштагаларында өөрчүтүп чедирген.

Республикада интигизин-биле мал чемнери белеткээриниң темпни куду бооп турарын доктаамал база айткан. Ийн

«Тувинская правда» биле «Шынның» үнүүшкүнүг редакциязы

Кышка белеткелди хынап тур бис

Бий-Хемде күсүк дүңнер амьдыралда аас болган чылды. Кышка чедир амьдыралык, көдө ажыл-ишчилер аркан сизенин кезип, бөдүүн, соортуп, кыштагаларда байкалган, кажааларын септеп ач четтигиптер ыкшап кылдыр салгылар. Ийнчээ-дала чөгүм херек кырында ол ичдыг өвөс. Дүңнерин-не улам сооп, елчыкта хөдөктериниң кыры өрмөлдөрүн доктапкан, дугар баштарында хар чорутушкунуң кырып кирин апар. Өкө шийалды ак чапты апар үг удаас. Ыччанга «Өк» совхозтун Чылаз фермазында балды, маека даалды киткен, кажаалар шалазы, мал чегерер саваалар, эжиттер септеп турар журу мында.

Септеге ажылы доостур чөкшүлөдөн. Инек кажаалары эргижирээр, ыччанга оларны чачынап септеп элээр бис. Малчык бо чылды эки кыл акар боор-деп, ферманың бригадирин И. Юркин биске чугаалады.

Ферманын малчыларының кылган болгаш кылмы турар ажылдарын эң көргө, ол ичдыг болдуру чок. Кажааларын септеп шыгарып, малга концентраттар чымчадыр хайландырып бээр чери ам белин ажалдап турар болгаш оң-дала өске дээр-херекселдери урелак эвес, четче. Совхоз мал чемин эртен чыгылында хойну белетккен. Ам ийн муң тонна сизен сарааттынган, 400 тонна чачык чылдыг сизенин бөдүүн алдыр. Оң адыда кыштагалар чөп-

түндө дургуунда чүгө 10,9 муң тонна сизени болгаш 995 тонна сенаж белетккен. Хонукта мал чени белеткээр: сизен—800 тонна болгаш сенаж—70 тонна шайлы турар. Чамдык черлерде синаж салыры үрүлчүлээр арга турда-ла ол ажылды кылбайн турар.

СЭКП обкомунун бюрозу, Тыва АССР-нің Министрлер Чөвүлели, облпрофчөвүлел болгаш ВЛКСМ обкомунун мал чемнери белеткээриниң дээр социалисттик чарыштың сентябрьның бирги чартыгында тилекчилерине райондардан—Бай-Тайга районун (СЭКП райкомунун секретары Д. С. Давынов-оол, райкүсүмүнүн даргазы Р. С. Хундай-оол, ВЛКСМ райкомунун секретары Х. С. Сереев), ажыл-агыйлардан—«Бай-Тал» совхозтун (директору С. С. Байыс-оол, партком секретары Д. С. Чыдам, кээл» Совет райкүсүмүнүн даргазы С. С. Комбу, ажылдын комитетинин даргазы А. С. Намырбай, комсомол комитетинин секретары С. Н. Чыртаков) тилекчилер деп санаан, оларга акша шапкын-биле катеп шилчир Кызыл туктарын тыпсырын шийтирээр.

СЭКП райкомунун, хоорай-күсүмүнүн, дээр профчөвүлел болгаш комсомол органдарында болгаш ажыл-агыйларның удуруткучулары болгаш специалисттери мал чемнеринин белеткелдериниң ортузуна масса-политиктиг ажылды болгаш социалисттик чарышты кошкатып, мал чемнери белеткээр күжүңгөн темп-биле чорудар, сизенин, савааны фермаларга, кыштагаларга өөрчүтүп чедирер, оларны долузу-биле кадалгаар болгаш камылгалыг чарыгдарыны хандыр журулут деп доктаамал база онзаал айткан.

ТУРАН ХООРАЯ
Ленин орденниң «Кызыл тараачын» совхозтун директору эш С. А. ДОКУЧИЦКЕ
Партком секретары эш Ф. Ф. ЛЕБЕДЕВКЕ
Хоорай күсүкомунун даргазы эш А. А. АХМАДУЛЛИНГЕ
Ажылдын комитетинин даргазы эш И. М. КИЦИНГЕ

Күрүңгө тараа саадының чыл болгаш беш чыл планарыны хузаа-саадында эрте күсүткени-биле холбаштыр совхозтун бүгү коллективинге СЭКП обкомун болгаш Тыва АССР-нің Министрлер Чөвүлели эң байыр чедирип, совхозтун ажыл-ишчилери боттарының бүгү күжүн мөңгөп тургаш, мал ажылының продуктуларын са-

Бай-Хем районунун «Тилеге» колхозунун Петропавловка сүт-баран фермазында инек каатарыны Ламбук Намдакович Салтык ажыл-ишчи бугу-биле ак сеткилдиг ажалдап турар. Малдын малы ол өдөрке ойшаанда үдүрүп, семирти олар-лазып, сугарып, оларын азыралың чыдып-ла экижидип келген. Ферманың ажыл-ишчилери ону көңүл маалгаар, чүгө дээрке сүтүн элек чоруп малдын эки одарында хамааржыр болгай.

ЧУРУКТА: кадарчы Л. Н. САЛТАК. А. МЕЛЬНИКОВТУҢ ФОТОЗУ.

МУРУНДА—«МАЛЧЫН»

Тоску беш чылды тодаралык чылды Мөңгүн-Тайга районунун ажыл-ишчилери 900 тонна сизени, 50 тонна бугу-бүрүңү белеткээр хузаалыгга, бо хуннеде олар 70 тонна сизен кескен болгаш 30 тонна бугу-бүрүңү бөтлөп, азы сизен белеткээр планын күчүңгөдө чөкшүлөдөн.

Ажыл-агыйлардан «Малчы» колхозу 600 тонна сизен белеткээр планын 85,1 хуу күчүңгөдө, районунун ажыл-агыйлардан кадалган социалисттик чарыжыны мурунку одурунда чоруп турар. Оң-ла колхозтун Тоодайлы-

«Шынның» үнүүшкүнүг редакциязы

ХУР КЫШ АЖЫРАР

ларын бүдүн чай дургуунда септеп шыдааан. Оңу кедиле кылдыр кылмы алды хамаал чок, эде кылдымын доордуйларгы трашкенин элеткен дүй хөп калкан. Ажыл-хемчегерти шак ичээр кылмы турда, дамчытыла хойландырып эки чыгылаттыган турар болгаш сүт хандырганын ичдик чок бөдүүн дээрине мынары берге. Эш Новопетров азалашкыныры-биле ажылдык херек кырында бүдүн турары дүшүсө.

Бистин алаа чораныгыс хун мал семирти азырал шөгөч чачык-даа кижиздигизинде, мында мал чегерер кажааларының эжиттери чөп, доорлор чыгылаттышман, көтө септептеңөөн. Малга чөп белеткеп кылмы пехтия соңгалары, кырында чөп, хандарын шугуктуураваан.

Совхозтун кыштагаларында септептең байдалы оң база дээрелдес. Топ салбарда дортен хире кыштап бар, мында дыка хой ыкшаптарының дээриниң содуру, барык-ла бүгү башкылары, оларнын пехкалары шугутуу септептең негеттинип турар. Уе-ла, күш-лаа кончут хой-биле негеттинип турар, а херек кырында чүгө сес бичаның дөрпөч келди ажалдап турар.

Оң хой кижиздигизинде ол Кузнецов биске тайлыбызды. Шийал-ла дүжүт ажал алдышкынының иңиг тулук үеинде кижиздир чедишес болбайн калчар. Кыштагалар септептең чачына-на кылдыр

„САЛЮТ-3“ СТАНЦИЯНЫҢ УЖУДУШКУНУ УРГУЛЧУЛЕВИ-ШААН

Ужудушкун башкарат төп. (СЭТА). Орбитада артем станцияны «Салют-3» ужудушкунун планнаан программамын автоматтыг дузады-биле үрүлчүлөп турар. Сентябрьның 19-та Москваның биле 10 шака чедир станция черин 1.385 катеп дөккөңгөн.

Станцияны ужудушкунунун хемчөөлөрү мындыг: — черин кырында эдирары (apogейге)—285 километр; — черин кырында эдирары (перигейге)—251 километр; — долганының үеи — 89,7 минут; — орбитаның пилеңээ — 51,6 градус.

Телеметрид мөдөөлөрүнүн түнөлдүн бугулар алырга, станцияда бүгү системаар чөгүмчүлүг ажалдап турар. Башкарыла-саваала төбү станцияны чоруткан мөдөөлөрүн ажалдап кылмы турар.

Шийчелдиги кол программанын талазы-биле ажалдап турар 1974 чылдың сентябрь 23-те доостур. «Салют-3» станцияны оң иңиг ужудушкуну негедө программа бугулар артем-техниктиг дуржулаганы кылмы-биле үрүлчүлээр.

„ТИЛЕГЕ НИҢ“ ТЕРГИННЕРИ

Күсүк чер аңдарытамы—келер чылдың белик ужудушкунун үнденин дээр бидилинго. Бо ажыл республиканың ажыл-агыйларында ам инди-тууак.

Чуртук муракчы ажыл-агыйларының дуржулаганын өргөтүп, ону амьдыралга элээр дээр Тыванын механизаторлары чыгыңгө Тандын «Тилеге» совхозунда күсүк чер аңдарытамын ажалдап турар Саар-оол Суңдуйн удуртканын эвенуу хамааржыр. Волгоград областин «Рассвет» совхозунун 3 механизаторлары ийн К-700 болгаш бир ДТ-75М тракторлар-биле 22 шақ ичинде 1331 гектар черни аңдарыны төп солуннар чоокта чаа бижээр болгай.

Оюн-оол Салчак, Саар-оол Суңдуй, Григорий Монгуш, Алдын-оол Май-оол олар чоокта чаа 3 ДТ-75М болгаш бир К-700 деп тракторлар-биле Тывага хундө чөп гектар черни аңдарып болурун көргөскөн.

Тускай тургустунган комиссияның хайгаралы-биле ажылаанын түнөлдөрүндө ол эвенуу күсүк чер аңдарының талазы-биле республика рекордун тургузуп, ДТ-75М деп үш трактор-биле 82, а К-700-биле 62 гектар черни аңдарганыр.

Муракчы механизатор, ченионорунун бирээни коммунист Оюн-оол Салчак хундө 14 га чер аңдарар планын 4,4 катеп ажыр күсүткен, азы К-700 трактор-биле хонукта 62 га черни аңдарган.

А Суңдуй Саар-оол, Григорий Монгуш, Алдын-оол Май-оолуң эвенуу ДТ-75М деп 3 трактор-биле хонукта 82 га черни аңдарган. Бир өвөс кижиздигизинде аңдарган чери санаар болза—27,3 га. Бо үш муракчы механизаторлар хонукта норманын 4 катеп ажыр күсүткен.

Чоокта чаа болуп эртен СЭКП Танды райкомунун болгаш райкүсүмүнүн каттыккан хуралында «Тилеге» совхозтун Саар-оол Суңдуйга удурткан күсүк чер аңдарытамын ажалдап турар эвенуунуң кежигүнеринин муракчы дуржулаганын деткирип болган оларын үгелерин ажыл-агыйларның механизаторларының ортузуна негедир дугайында шийтирип хузаал алган.

Тускай Совет фондузунга дузаалар Кызыл хоорай комиссиязының даргазы, артемист М. А. Рамазанов, республиканың Күрүн банкының эргелечини Н. В. Шукин, Тыва АССР-нің үстүңүң чогаалчы С. А. Сарыг-оол, Телевизион, радио комитетинин М. С. Кызыл-оол олар санал берген.

Хуралдан Совет тайбың талаакчыларының октябрь 9—10-да болуп Бүгү-үнөлөө конференцияларды баар делегаттар «Тыва дег-дүгү тулук» эргелдиги шевелекчин З. С. Салчакты, Тайбың камгалатынчы тыва республика комитетинин чарыскалыг секретары, чогаалчы Л. Б. Чадамбаны сонган.

ДУҮН КЫЗЫЛГА

Республиканың хой-ишчилеринин төдөлөкчилериниң хурал болган. Хуралды Тыйбың камгалатынчы тыва республика комитетинин даргазы, төбү эртемнеринин калдыгы О. А. Толгар-оол ажиткан. Тайбыңны Совет фондузунга дузаалар тыва республика комиссиязының даргазы Ш. Ш. Шыраптын информациязын дыңнаан.

Тайбыңны Совет фондузунга дузаалар Кызыл хоорай комиссиязының даргазы, артемист М. А. Рамазанов, республиканың Күрүн банкының эргелечини Н. В. Шукин, Тыва АССР-нің үстүңүң чогаалчы С. А. Сарыг-оол, Телевизион, радио комитетинин М. С. Кызыл-оол олар санал берген.

Хуралдан Совет тайбың талаакчыларының октябрь 9—10-да болуп Бүгү-үнөлөө конференцияларды баар делегаттар «Тыва дег-дүгү тулук» эргелдиги шевелекчин З. С. Салчакты, Тайбың камгалатынчы тыва республика комитетинин чарыскалыг секретары, чогаалчы Л. Б. Чадамбаны сонган.

В. НЕСТЕРЕНКО, М. МОНГУШ.

